

Det betyder covid-19-udbruddet på retsområdet

Coronaviruset har udløst en grænseoverskridende krise, som påvirker alle områder af vores liv. Dette gælder også retsområdet i Europa.

Denne side har til formål at give et overblik over de foranstaltninger, der er truffet i Den Europæiske Union i forbindelse med covid-19-pandemien, og som berører retsvæsenet, de nationale myndigheder og retlige aktører samt virksomheder og borgere.

Da situationen ændrer sig hurtigt, og der hele tiden kommer nye informationer om emnet, vil denne side jævnligt blive opdateret for at afspejle den seneste udvikling.

Europarådet har også oprettet en webside om nationale foranstaltninger på retsområdet i lyset af covid-19-pandemien. Siden findes [her](#).

1. Civilret

Det Europæiske Retlige Netværk på det civil- og handelsretlige område

Der kan være situationer, hvor borgere og virksomheder skal tage processuelle skridt i en grænseoverskridende sag, men ikke er i stand til at gøre dette på grund af de nødforanstaltninger, der er truffet i en EU-medlemsstat i kampen for at begrænse spredningen af covid-19. Disse foranstaltninger kan indebære:

- hel eller delvis indstilling af det arbejde, som borgere og virksomheder har behov for, at retter og myndigheder udfører
- midlertidigt utilgængelig retshjælp
- problemer med at få adgang til oplysninger, som normalt stilles til rådighed af de kompetente myndigheder
- andre praktiske problemer, f.eks. forsinkelser i fuldbyrdelsen af retsafgørelser i en grænseoverskridende sammenhæng eller i forkyndelsen af retslige dokumenter
- midlertidige tilpasninger af kommunikationen med offentligheden (pr. e-mail, telefon eller brev).

Nedenstående tabel giver et overblik over de oplysninger, som kontaktpunkterne i Det Europæisk Retlige Netværk (EJN) har fremsendt om de midlertidige foranstaltninger i EU's medlemsstater.

Sammenlignende tabel – covid-19-pandemiens indvirkning på det civilretlige samarbejde

Ønsker du yderligere oplysninger, kan du besøge hjemmesiden for justitsministeriet i den medlemsstat, som dine spørgsmål drejer sig om.

COVID-19-PANDEMIENS INDVIRKNING PÅ FRISTER

De frister, der er fastsat i EU-lovgivningen om civil- og handelsretlige sager, berøres ikke direkte af særlige foranstaltninger truffet af medlemsstaterne.

De fleste af de frister, der er fastsat i henhold til EU-retten, har ikke direkte konsekvenser, når de udløber [1], og deres udløb vil i de fleste tilfælde ikke føre til direkte konsekvenser for myndigheder, retter og borgere, bortset fra potentielle forsinkelser.

I en række andre tilfælde kan de EU-retsakter, hvori der fastsættes frister, også give mulighed for undtagelser under særlige omstændigheder [2], og det kan omfatte den nuværende ekstraordinære situation, hvor myndighedernes eller retternes arbejde f. eks. er udsat for alvorlige forstyrrelser eller endda er sat i stå.

Udløbet af andre frister, som er fastsat i EU-retsakter, kan imidlertid fratage borgerne eller retterne muligheden for at tage processuelle skridt såsom at appellere en afgørelse, hvilket kan have uoprettelige konsekvenser i retssagerne[3], uden at der er mulighed for forlængelse eller undtagelser i den pågældende EU-retsakt. I sådanne tilfælde kan det ikke uden videre antages, at de omstændigheder, der følger af denne krise, muliggør undtagelser fra gældende EU-retlige frister. Samtidig er det klart, at covid-

19-krisen skaber en ekstraordinær situation, der medfører betydelige udfordringer for både borgere og myndigheder og kan føre til situationer, hvor det midlertidigt ikke er muligt eller er uforholdsmæssigt vanskeligt at overholde EU-retlige forpligtelser.

Bevarelse af **effektiv adgang til domstolsprøvelse** bør derfor være et vigtigt kriterium ved vurderingen af:

- om en frist er udløbet
- hvilke processuelle følger udløbet af fristen kan få.

Generelle begrænsninger af samfundslivet, der både har indvirkning på domstole og posttjenester samt på muligheden for at rådføre sig med en advokat og forberede indlæg til retten, vil f.eks. kunne bringe borgernes adgang til domstolsprøvelse i fare. Afhængigt af de specifikke omstændigheder kan det derfor være berettiget ikke at medregne krisens varighed i processuelle frister. Dette kan afhænge af de forskellige situationer: hvis retterne fungerer normalt med hensyn til familieretlige spørgsmål, fordi de har høj prioritet, kan man også insistere på de samme frister.

Ved vurderingen heraf kan en medlemsstats beslutning om at afbryde frister efter national ret tjene som et vigtigt udgangspunkt (selv om beslutningen ikke direkte påvirker de i EU-retten fastsatte frister) for vurderingen af, om den effektive adgang til domstolsprøvelse hindres i en sådan grad, at suspensionen af frister også kan anses for berettiget for EU-retlige frister.

[1] Navnlig med hensyn til samarbejde mellem myndigheder eller retter, f.eks. de frister, der er fastsat i artikel 6 i [forordning \(EU\) nr. 1393/2007](#) vedrørende bekræftelse af modtagelse ved den modtagende instans, eller som er fastsat i artikel 13, stk. 4, i [direktiv 2002/08/EF](#) om retshjælp.

[2] jf. artikel 11, stk. 3, i [Bruxelles IIa-forordningen](#) eller artikel 18 i [forordningen om kontosikringskendelsen](#).

[3] jf. f.eks. artikel 15, stk. 5, [Bruxelles IIa-forordningen](#), hvori det fastsættes, at en anden ret skal erklære sig kompetent inden for en frist på 6 uger, og at den ret, ved hvilken sagen først er anlagt, ellers fortsætter med at udøve sin kompetence; artikel 8 i [forkyndelsesforordningen](#), hvori der fastsættes en frist på en uge for at nægte at modtage forkyndelsen af et dokument; artikel 19, stk. 2, i [forordningen om underholdspligt](#), hvori der fastsættes en frist på 45 dage for anmodninger om fornyet prøvelse af en retsafgørelse om underholdspligt osv..

Konkurslovgivning

Covid-19-pandemien og nedlukningen af store dele af økonomien har ført til et drastisk nedgang i virksomhedernes cashflow, og massekonkurser truer. Nedenstående tabel giver et overblik over de foranstaltninger, som medlemsstaterne har truffet med henblik på at håndtere situationen og forhindre, at levedygtige virksomheder går konkurs som følge af det midlertidige chok. Det kan f.eks. være:

- foranstaltninger vedrørende materiel konkursret, herunder suspension af (skyldneres) forpligtelser og (kreditorers) mulighed for at indgive konkursbegæring eller moratorier for tvangsfuldbyrdelse af krav eller opsigelse af kontrakter
- foranstaltninger vedrørende processuel konkursret angående afbrydelse af retssager, frister og forskellige former for tidsmæssige begrænsninger
- yderligere foranstaltninger, der direkte eller indirekte vedrører virksomheder i konkurssituationer, herunder, såfremt medlemsstaterne meddeler dette, mere omfattende foranstaltninger med henblik på at hjælpe iværksættere til at komme igennem de økonomiske vanskeligheder, som covid-19-pandemien har medført.

Sammenlignende oversigt over konkursrelaterede foranstaltninger i medlemsstaterne efter covid-19

2. Strafferet

Det Europæiske Retlige Netværk på det strafferetlige område

Mange medlemsstater har indført strenge restriktioner for at forhindre spredning af coronavirusset. Dette påvirker også det retlige samarbejde i straffesager og anvendelsen af EU-retsakter.

Sekretariatet for Det Europæiske Retlige Netværk (EJN) indsamler oplysninger om internationalt samarbejde i straffesager og stiller dem til rådighed på [netværkets hjemmeside](#) i [det særlige covid-19-afsnit](#). Da adgangen til visse oplysninger er begrænset, kan du kontakte dit nationale kontaktpunkt eller Det Europæiske Retlige Netværks sekretariat for at anmode om disse oplysninger.

Koordinationsgruppen for den europæiske arrestordre

Covid-19-krisen har en umiddelbar indvirkning på det retlige samarbejde i straffesager, f.eks. i sager, hvor der indgår en europæisk arrestordre.

Under den nuværende krise er der behov for en hurtig og effektiv udveksling mellem medlemsstaterne i de følsomme overgivelsesprocedurer. I den forbindelse har Kommissionen i tæt samarbejde med Eurojust, Det Europæiske Retlige Netværk (i

straffesager) og Generalsekretariatet for Rådet oprettet en koordinationsgruppe for den europæiske arrestordre. Gruppen kan også være til nytte i andre situationer, hvor der er behov for en hurtig udveksling mellem medlemsstaterne, f.eks. som reaktion på EU-Domstolens domme, når disse har en direkte indvirkning på den europæiske arrestordres gnidningsløse funktion.

Mistænkt og tiltalt processuelle rettigheder

Covid-19-udbruddet har også en indvirkning på mistænkt og tiltalt processuelle rettigheder. Direkte kommunikation med advokater, tolke eller med tredjemand (i tilfælde hvor den mistænkte eller tiltalte frihedsberøves) er blevet mere vanskelig.

Der opfordres til brug af lyd- og videokonferencer eller andre værktøjer til fjernkommunikation. Derudover bør der træffes sikkerhedsforanstaltninger, f.eks. i form af beskyttende glas på politistationer eller i detentionsfaciliteter, med henblik på at gøre det muligt at udøve retten til adgang til advokat- eller tolkebistand.

I forbindelse med covid-19 skal mistænkt og tiltalt processuelle rettigheder også respekteres for at sikre dem en retfærdig rettergang. De begrænsede undtagelser, som direktiverne giver mulighed for, hvis der foreligger tvingende hensyn, bør fortolkes indskrænkende af de offentlige myndigheder og ikke anvendes i stor målestok.

Ofre for forbrydelser – støtte og beskyttelse under covid-19-pandemien

I henhold til [direktivet om ofres rettigheder](#) er medlemsstaterne forpligtet til at sikre, at alle ofre for kriminalitet har adgang til almindelige og specialiserede støttetjenester, som er fortrolige, vederlagsfri og imødekommer ofrenes individuelle behov. Adgangen til støtte og beskyttelse, der svarer til ofrenes særlige behov, bør være sikret uanset omstændighederne. Dette omfatter også den særlige situation under covid-19-pandemien.

- Beskyttelse af og støtte til ofre for kriminalitet under covid-19-pandemien
- Eksempler på god praksis fra medlemsstaterne – beskyttelse af og støtte til ofre for kriminalitet under covid-19-pandemien

Ofre for vold i hjemmet

Situationen for ofre for vold i hjemmet forværres især af den fysiske afstand og isolation i perioden med nedlukning. Personer med en voldelig partner og børn med voldelige forældre er på den ene side mere udsat for tvang, vold og omsorgssvigt, og deres adgang til støtte og beskyttelse er på den anden side mere begrænset.

Medlemsstaterne opfordres til at træffe særlige foranstaltninger med henblik på at støtte og beskytte ofre for vold i hjemmet inden for rammerne af deres **nationale kriseordninger for covid-19**. Det er navnlig afgørende at sikre effektiv adgang til online- og offlinestøttetjenester, herunder psykologisk bistand og andre sociale tjenester. Ofre for vold i hjemmet bør navnlig have adgang til krisecentre, psykologisk bistand og traumestøtte og -rådgivning. De nationale håndhævende myndigheder bør også være særligt opmærksomme på registrerede og nye tilfælde af vold i hjemmet. Sikring af fysisk beskyttelse af ofre er også af afgørende betydning.

De [særlige landespecifikke sider på e-justice-portalen](#) indeholder generelle oplysninger om, hvordan støtten og beskyttelsen til ofrene er organiseret i medlemsstaterne.

Flere aktører (herunder EU-agenturer og støtteorganisationer) leverer praktiske oplysninger om, hvordan man kan sikre støtte til og beskyttelse af ofrene under covid-19-pandemien:

- Oplysninger om de nærmeste støttetjenester for ofre for vold i hjemmet kan findes [her](#) (Women against Violence Europe).
- Oplysninger om de nationale nødopkaldslinjer for kvinder findes [her](#) (Det Europæiske Institut for Ligestilling mellem Mænd og Kvinder).
- Oplysninger om, hvordan man opretter og yder fjernstøtte og -rådgivning til ofre for vold i hjemmet kan findes på [webstedet for Victim Support Europe](#).
- [Agenturet for Grundlæggende Rettigheder](#) offentliggjorde en bulletin om covid-19-pandemiens konsekvenser for de grundlæggende rettigheder. Den indeholder eksempler på god praksis fra flere medlemsstater med hensyn til sikring af støtte til og beskyttelse af ofre for vold i hjemmet.
- [Verdenssundhedsorganisationen](#) giver også en række anvisninger til, hvordan man kan støtte og beskytte ofre for vold i hjemmet under en pandemi.

Ofre for cyberkriminalitet

Ifølge Europol giver covid-19-pandemien [nye muligheder for kriminelle til at udnytte borgernes bekymringer og arbejdsbetingelser](#). Antallet af cyberangreb er betydeligt, og det forventes at stige yderligere. Med de mange hjemmearbejdende personer er de [cyberkriminelles muligheder for at udnytte åbninger](#) og sårbarheder mangedoblet.

Europol har udarbejdet [forebyggelses- og bevidstgørelsestips](#) for at hjælpe den brede offentlighed med at sikre sig online. Med de nuværende øgede risici er det særlig vigtigt at gøre brug af forældrekontrol til sikring af børns onlineaktiviteter, at sikre elektroniske enheder med adgangskoder, PIN eller biometriske oplysninger samt at foretage køb hos pålidelige onlineleverandører (efter at have set individuelle bedømmelser).

Du kan læse mere om at sikre dig online [her](#).

Ofre for hadforbrydelser

[Agenturet for Grundlæggende Rettigheder](#) oplyser, at der i de fleste EU-medlemsstater er sket en stigning i antallet af **tilfælde af racisme, fremmedhad og intolerance** rettet mod visse nationale eller etniske samfund, og at disse er forbundet med covid-19-pandemien.

Medlemsstaternes indsats over for ofre for hadforbrydelser bør tage sigte på at fremme anmeldelse af hadforbrydelser, øge omhyggeligheden i efterforskningen af fordomsrelaterede bevæggrunde og yde støtte til ofrene.

Situationen i fængslerne

Som følge af covid-19-udbruddet er de nationale fængselsforvaltninger under pres for at begrænse virussets indvirkning på det lukkede og sårbare fængselsmiljø. Blandt foranstaltningerne til at undgå spredning af virusset er bl.a. midlertidig suspension af alle familiebesøg og aktiviteter med personer udefra, f.eks. sport og erhvervsuddannelse.

Både personale og indsatte er bekymrede for deres helbred. De indsatte lider under manglen på aktiviteter og besøg, hvilket gør det til en udfordring at opretholde motivationen hos personalet og forhindre fængselsoprør.

Især de medlemsstater, hvis fængsler er overfyldte, er nødsaget til at træffe vanskelige beslutninger om mulighederne for tidlige løsladelser.

De fleste medlemsstater har også udsat alle fysiske overførelser af indsatte i henhold til Rådets rammeafgørelse 2008/909/JHA af 27. november 2008.

Kommissionen ønsker at støtte medlemsstaterne i deres indsats for at håndtere situationen i fængslerne ved at lette udvekslingen af oplysninger og bedste praksis.

Derfor henvises der til listen over nyttige websteder nedenfor, som indeholder oplysninger om covid-19 i fængslerne i de forskellige EU-medlemsstater:

Den europæiske fængselsorganisation (EuroPris), som er en organisation, der medfinansieres under Kommissionens program for retlige anliggender, har på sit websted en særlig side om [foranstaltningerne i de europæiske fængsler på baggrund af covid-19-krisen](#).

I slutningen af marts 2020 startede EuroPris en mailgruppe med deltagelse af eksperter (i øjeblikket med deltagelse af i alt 84 eksperter) med daglige opdateringer af alle indkomne svar og spørgsmål.

De [daglige opdateringer](#) kan også findes på deres websted.

Europarådets Komité til Forebyggelse af Tortur og Umenneskelig eller Vanærende Behandling eller Straf (CPT) har offentliggjort en [principerklæring](#) om behandlingen af frihedsberøvede personer i forbindelse med covid-19-pandemien.

Gruppen vedrørende kriminalpolitisk samarbejde under Europarådet (PC-CP WG) har offentliggjort en covid-19-relateret erklæring på [engelsk](#) og [fransk](#).

Yderligere oplysninger om covid-19 og fængsler og prøvetid og tilsyn findes på **Europarådets** [websted](#), herunder de seneste *årlige kriminalstatistikker fra Europarådet (SPACE) 2019*.

IPS Innovative Prison Systems har offentliggjort en grundlæggende vejledning for beslutningstagere om praksis og anbefalinger på globalt plan med titlen [COVID-19 Pandemic Response – Fighting the invisible threat in prisons](#), som er forfattet af *Joana Apóstolo, Rita Martins og Pedro das Neves*

FN's Underkomité til Forebyggelse af Tortur (SPT):

På sit seneste møde i februar [udstedte](#) SPT anbefalinger til de nationale forebyggende mekanismer om emnet.

Den 30. marts 2020 udstedte **SPT** detaljerede anbefalinger om en række foranstaltninger, som regeringer og uafhængige overvågningsorganer bør træffe for at beskytte frihedsberøvede under covid-19-pandemien.

Association for the Prevention of Torture (APT) har oprettet et informationsknudepunkt, hvor oplysninger om frihedsberøvelse og covid-19 samles og systematiseres.

Penal Reform International (PRI) har offentliggjort følgende notat: Coronavirus: Healthcare and human rights of people in prison

European Prison Observatory (EPO), som er et netværk af europæiske NGO'er, der siden 2012 har været koordineret af Antigone, har indsamlet oplysninger om, hvordan de europæiske lande håndterer virusset, herunder i en rapport med titlen "COVID-19: what is happening in European prisons?" og via et interaktivt kort med kortfattede oplysninger for hver medlemsstat.

WHO's Regionale Kontor for Europa har offentliggjort en foreløbig vejledning om, hvordan man skal håndtere covid-19 i fængsler og andre steder, hvor mennesker tilbageholdes.

Europarådets menneskerettighedskommissær har offentliggjort erklæringen COVID-19 pandemic: Urgent steps are needed to protect the rights of prisoners in Europe.

Prøvetid og tilsyn

Udbruddet af covid-19 har også en indvirkning på arbejdet med prøvetid og tilsyn i EU. Organisationer finder nye arbejdsmetoder og giver yderligere instrukser til personalet vedrørende deres arbejde og ansvarsområder. **Confederation of European Probation (CEP)**, som er en organisation, der medfinansieres under Kommissionens program for retlige anliggender, offentliggør oplysninger, foranstaltninger og protokoller om tilsynsmyndigheders håndtering af covid-19-udbruddet over hele Europa.

De har identificeret fælles praksisser og udarbejdet anbefalinger om covid-19 på tilsynsområdet:

- tilsynsmyndigheder i hele EU følger og overholder de nationale myndigheders råd og retningslinjer, ikke blot for at sørge for sikkerhed for det tilsynsførende personale og de personer, der er underlagt tilsyn, men også af hensyn til sikkerheden i samfundet som helhed
- kommunikationen mellem tilsynsførende personale og med andre interessenter foregår på afstand pr. telefon, post eller videokonference. Tilsynsmyndigheder, som allerede har en digital infrastruktur, er fordelagtigt stillet
- møder, der finder sted ansigt til ansigt mellem tilsynsførende og lovovertrædere, erstattes af fjernkontakt via post, telefon eller videokonferencer
- håndteringen af lovovertrædere, som er i høj risiko for at begå ny kriminalitet, har høj prioritet for tilsynsmyndighederne i EU. Sådanne højrisikolovovertrædere identificeres og prioriteres med henblik på tilsyn og intervention/behandling, navnlig hvor der er en historik med vold i hjemmet
- i de fleste af landene er samfundstjeneste blevet standset eller udsat
- elektronisk overvågning fortsætter som hidtil, fysiske møder erstattes af telefonopkald eller ved hjælp af andre onlineværktøjer
- når flere sættes under tilsyn, skal det altid ske i overkommeligt antal og aldrig medføre et uansvarligt pres på det tilsynsførende personale. Alternative sanktioner skal være meningsfulde og anvendes korrekt for at undgå masseovervågning
- Da retsmøder bliver udsat, forventes det, at der efter covid-19-pandemien vil være et øget pres med hensyn til at udarbejde personundersøgelser, hvilket vil have en direkte indvirkning på de tilsynsførendes daglige arbejde
- Alle tilsynsmyndigheder i EU er bekymrede og ønsker at gøre opmærksom på, at antallet af sager om vold i hjemmet højst sandsynligt vil stige.

3. Anvendelse af digitale værktøjer inden for retsvæsenet

En række medlemsstater har taget skridt til at styrke brugen af digitale værktøjer i retsvæsenet i lyset af coronakrisen.

Nedenstående tabel indeholder oplysninger om de midlertidige foranstaltninger, der er truffet i medlemsstaterne:

Anvendelse af digitale værktøjer i retsvæsenet

Denne side vedligeholdes af Europa-Kommissionen. Oplysningerne på denne side afspejler ikke nødvendigvis Europa-Kommissionens officielle holdning. Kommissionen påtager sig intet ansvar for oplysninger og data, der er indeholdt i eller henvises til i dette dokument. Der henvises til den juridiske meddelelse, for så vidt angår de regler om ophavsret, der gælder for EU-

websiderne.

Kommissionen er i gang med at opdatere en del af indholdet på dette website som følge af Storbritanniens udtræden af EU. Hvis du støder på indhold, som endnu ikke afspejler Storbritanniens udtræden, er det en fejl og vil blive rettet.

Sidste opdatering: 19/06/2020